

Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek, verkennende fase

Hogeweg 122-130, Uitgeest
Gemeente Uitgeest

IDDS Archeologie rapport 2320

Colofon

Projectnummer	56210818
OM-nummer	4733310100
In opdracht van	Rho adviseurs B.V.
Auteurs	R. Broekhof, S. Moerman
Redactie	A.W.E. Wilbers
Versie	1.3
Status	concept

Autorisatie

A.W.E. Wilbers	Senior KNA Prospector	23-9-2019
----------------	-----------------------	-----------

Goedkeuring

B. Visser	Gemeente Uitgeest	
-----------	-------------------	--

© IDDS Archeologie
Noordwijk, oktober 2019
ISSN 2212-9650

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

SAMENVATTING:

In opdracht van Rho adviseurs B.V. heeft IDDS Archeologie in september 2019 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd aan de Hogeweg 122-126 in Uitgeest, gemeente Uitgeest. De noodzaak tot het archeologisch onderzoek komt voort uit het bestemmingsplan. De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting.

Op basis van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied meerdere archeologische niveaus voorkomen. Het diepste niveau betreft de top van de strandwal. De resten uit dit niveau kunnen dateren vanaf het Neolithicum en zullen naar verwachting behoren tot diverse complextypes zoals bewoning, begraving en landgebruik (veeteelt en beakkering). De archeologische waarden uit het Neolithicum kunnen onder andere bestaan uit vindplaatsen met vuursteenfragmenten en mogelijk resten aardewerk en grondsporen. Op de strandwal is in verschillende fases duinzand afgezet. Uit de latere perioden kunnen naast grondsporen onder andere ook vondsten van aardewerk, steen, bot en metaal voorkomen. Vanwege duinafzettingen op de strandwal kunnen verschillende perioden van elkaar gescheiden zijn door lagen stuifzand. In eventuele ophooglagen afkomstig uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden geen intacte archeologische resten verwacht. Eventuele sporen zullen zich direct onder de ophooglagen bevinden, in de top van de duinafzettingen. De enige uitzondering hierop betreft de huidige bebouwing, die volgens het BAG dateren uit de tweede helft van de negentiende eeuw. Het is verder onbekend op welke diepte de verschillende archeologische niveaus binnen het plangebied kunnen voorkomen. Ondanks de hoge archeologische verwachting voor het plangebied, is een groot deel van het terrein verstoord. Dit is gebeurd tijdens een bodemsanering eind 20e eeuw. Hierbij is grond vergraven tot een diepte tussen 2,4 en 3,0 m -mv, en plaatselijk tot 3,6 en 3,8 m —mv. Eventuele archeologische waarden zullen hierbij zijn vergraven. Ook tijdens de bouw van de huidige bebouwing kan de bodem zijn verstoord.

Het booronderzoek heeft de verwachting uit het bureauonderzoek grotendeels bevestigd. Aan het maaiveld worden door de aanwezige verstoringen geen archeologische resten meer verwacht. Tussen -0,9 en -1,1 m NAP is in twee boringen een humeuze laag aangetroffen die een bewoonbaar niveau in het Oude duin- en strandwalzand kan vertegenwoordigen. Deze laag heeft een hoge archeologische verwachting. Eerder archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied heeft bij een dergelijke laagte mogelijke ploegsporen aangetoond. De laag zal in het gesaneerde deel van het plangebied niet (meer) intact aanwezig zijn.

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat in het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt vanaf een diepte van -0,9 m NAP. Rekening houdend met een veiligheidsmarge van 20 cm adviseert IDDS Archeologie om het plangebied, voor wat betreft het aspect archeologie, tot -0,7 m NAP (ca. 1,1 m —mv) vrij te geven voor de voorgenomen civieltechnische werkzaamheden. Het gesaneerde deel van het plangebied kan volledig worden vrijgegeven (Figuur 10). Aangezien de graafwerkzaamheden voor de nieuwbouw zullen reiken tot maximaal 0,9 m —mv, vormen deze geen bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische waarden en wordt hiervoor geen vervolgonderzoek geadviseerd.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Onderzoekskader	5
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plangebied	6
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. Werkwijze.....	7
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem	7
2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	11
2.4. Historische situatie en mogelijke verstoringen	13
2.5. Huidig landgebruik.....	16
2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel.....	16
3. VELDONDERZOEK.....	18
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet.....	18
3.2. Werkwijze.....	18
3.3. Resultaten	18
3.4. Interpretatie	18
4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN.....	20
4.1. Aanbevelingen.....	21
LITERATUUR EN KAARTEN	23
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN.....	24
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Boorlocatiekaart	
4. Boorbeschrijvingen	
5. Periodentabel	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Hogeweg 122-126
<i>Onderzoekmeldingsnummer</i>	4733310100
<i>Plaats</i>	Uitgeest
<i>Gemeente</i>	Uitgeest
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Uitgeest B 6847, 8407, 9123
<i>Provincie</i>	Noord-Holland
<i>Coördinaten</i> Centrum Hoekpunten	108.870/504.270 108.853/504.292 (NW) 108.891/504.271 (NO) 108.879/504.243 (ZO) 108.841/504.254 (ZW)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	1415 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Bestemmingsplanwijziging
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: mevr. S. Moerman Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: smoerman@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Uitgeest Ruimtelijke Ontwikkeling Contactpersoon: dhr. B. Visser Postbus 7 1910 AA Uitgeest Tel: 0521-361170 E-mail: b.visser@uitgeest.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	IDDS Archeologie, Noordwijk
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	05-09-2019

1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van Rho adviseurs B.V. heeft IDDS Archeologie in september 2019 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd aan de Hogeweg 122-126 in Uitgeest, gemeente Uitgeest. De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande herontwikkeling, waarvoor het bestemmingsplan gewijzigd dient te worden. De bestaande bebouwing, een garage met showroom en een drietal woonhuizen, zal worden gesloopt. Vervolgens zal nieuwbouw worden gerealiseerd in de vorm van zeven woonhuizen (Figuur 1). Voor het aanleggen van de funderingen en de bijbehorende werkzaamheden vinden graafwerkzaamheden plaats tot maximaal 0,9 m onder het huidige maaiveld.

Figuur 1: De geplande nieuwbouw (voorlopig ontwerp 11-06-2019) op een recente luchtfoto (bron: PDOK).

Op het bestemmingsplan “Wonen Noord en Centrum” ligt het plangebied in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3. Bij het realiseren van bouwwerken met een oppervlakte groter dan 500 m² waarvoor dieper wordt gegraven dan 35 cm of waarvoor wordt geheid is archeologisch onderzoek noodzakelijk. Ook voor het aanleggen van ondergrondse kabels en leidingen is archeologisch onderzoek noodzakelijk als de oppervlakte groter is dan 500 m². Naar verwachting zal de nieuwbouw worden onderheid en zullen de nieuwbouw, de kabels en leidingen bij elkaar de oppervlakte van 500 m² overschrijden, waardoor archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en

verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven:

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?
- Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? Zo ja, op welke diepten opzichte van het maaiveld en het NAP?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 (Centraal College van Deskundigen 2018) en het Plan van Aanpak (PvA; Broekhof / Moerman 2019).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 5. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het (her) in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in Bijlage 1. Het plangebied ligt aan de westzijde van de Hogeweg en omvat huisnummers 122 tot en met 130. Het plangebied heeft een oppervlakte van 1415 m² en een gemiddelde maaiveldhoogte van 0,4 m NAP. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in Bijlage 3 en Figuur 1.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 500 m rondom het plangebied gekozen. De straal van 500 m is dusdanig gekozen dat een representatieve hoeveelheid eerder uitgevoerd onderzoek uit de omgeving wordt meegenomen.

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over het onderzoeksgebied. Er is gekeken naar bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden, uitgevoerde archeologische onderzoeken, de fysieke kenmerken van het oude en huidige landschap en naar informatie over bodemverstoringen. Er is gebruik gemaakt van de verwachtingskaart van de gemeente Uitgeest (Kloosterman 2011) en van het Archeologisch Informatie Systeem (Archis3) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het Minuutplan van begin 19^e eeuw (beeldbank.cultureelerfgoed.nl) en enkele historische topografische kaarten (www.topotijdreis.nl). Tevens is gekeken naar mogelijk militair erfgoed in het plangebied (landschapinnederland.nl/militaire-landschapskaart; ikme.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap is onder andere gebruik gemaakt van de bodemkaart en de geomorfologische kaart van Nederland (PDOK). Daarnaast is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN3; www.ahn.nl).

Voor informatie omtrent de uitgevoerde bodem- en grondwatersaneringen zijn diverse milieukundige rapportages geraadpleegd (Geofox BV 1994; Geofox BV 1997; Bakker-Straathof bv 2003). Om de ligging van kabels en leidingen in het plangebied te bepalen, is een KLIC-melding gedaan. Deze gegevens zijn aangevuld met informatie uit onderzoeksrapporten en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

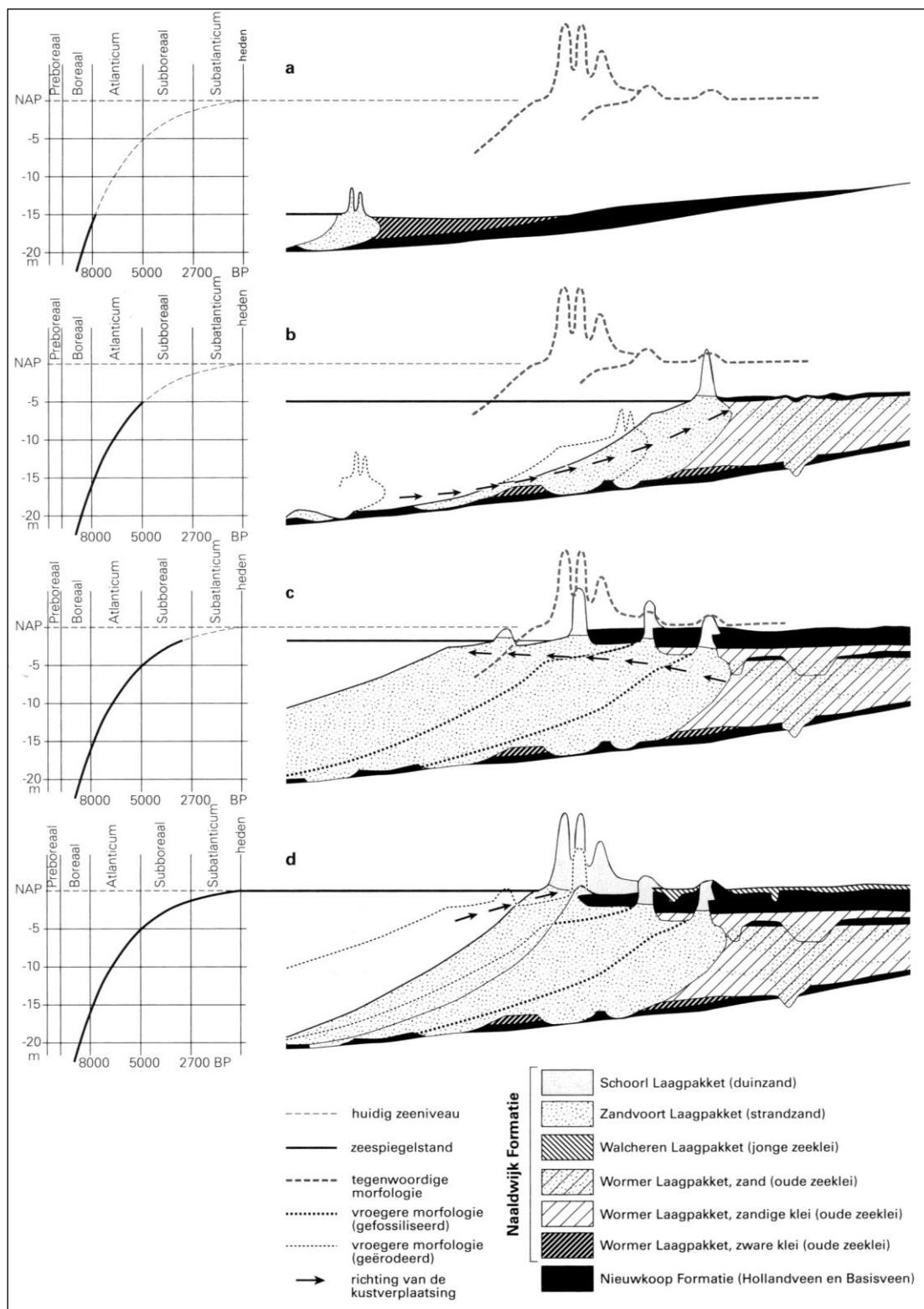
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.2.1. *Ontstaansgeschiedenis landschap*

Het plangebied is gelegen op de oostelijke rand van het Hollandse duingebied. Dit duingebied omvat het huidige strand, alle strandwallen, -vlakten en de duinen die aan de oostzijde van het strand in Noord- en Zuid-Holland voorkomen (Berendsen 2005). Aan de zeezijde komen de buitenduinen voor, die ook wel de jonge duinen worden genoemd. Verder landinwaarts liggen de lagere en minder reliëfrijske oude duinen.

Het ontstaan van het duingebied, schematisch weergegeven in Figuur 2, is sterk gerelateerd aan de zeespiegelstijging gedurende het Holoceen (vanaf circa 9500 voor Chr.). Voor het Holoceen was Nederland bedekt met een pakket dekzand. Tijdens een periode van relatief snelle zeespiegelstijging die tot circa 4500-4000 voor Chr. duurde, bestond de kust van Nederland uit een uitgebreid waddegebied met zandbanken en -platen die gescheiden werden door grote getijdegeulen. Dit waddegebied werd gedeeltelijk afgeschermd van de open zee door een reeks eilanden. Deze eilanden en het waddegebied werden als gevolg van de almaar stijgende zeespiegel geleidelijk omgewerkt en steeds verder naar het oosten verplaatst (Figuur 2a en b).

Vanaf 4500-4000 voor Chr. nam de stijging van de zeespiegelstand sterk af en kwam de oostwaartse verplaatsing van de eilanden tot stilstand. Vanuit de Noordzee en de grote rivieren werden grote hoeveelheden zand aangevoerd, waardoor de getijdengeulen geleidelijk verzandden en de reeks eilanden aan elkaar groeide tot een strandwal. De strandwal waarop Haarlem is gelegen is in deze periode ontstaan, omstreeks 3500 voor Chr. Achter de strandwallen had grootschalige veenvorming plaats, waarbij het Hollandveen Laagpakket werd gevormd (de Mulder *et al.* 2003).

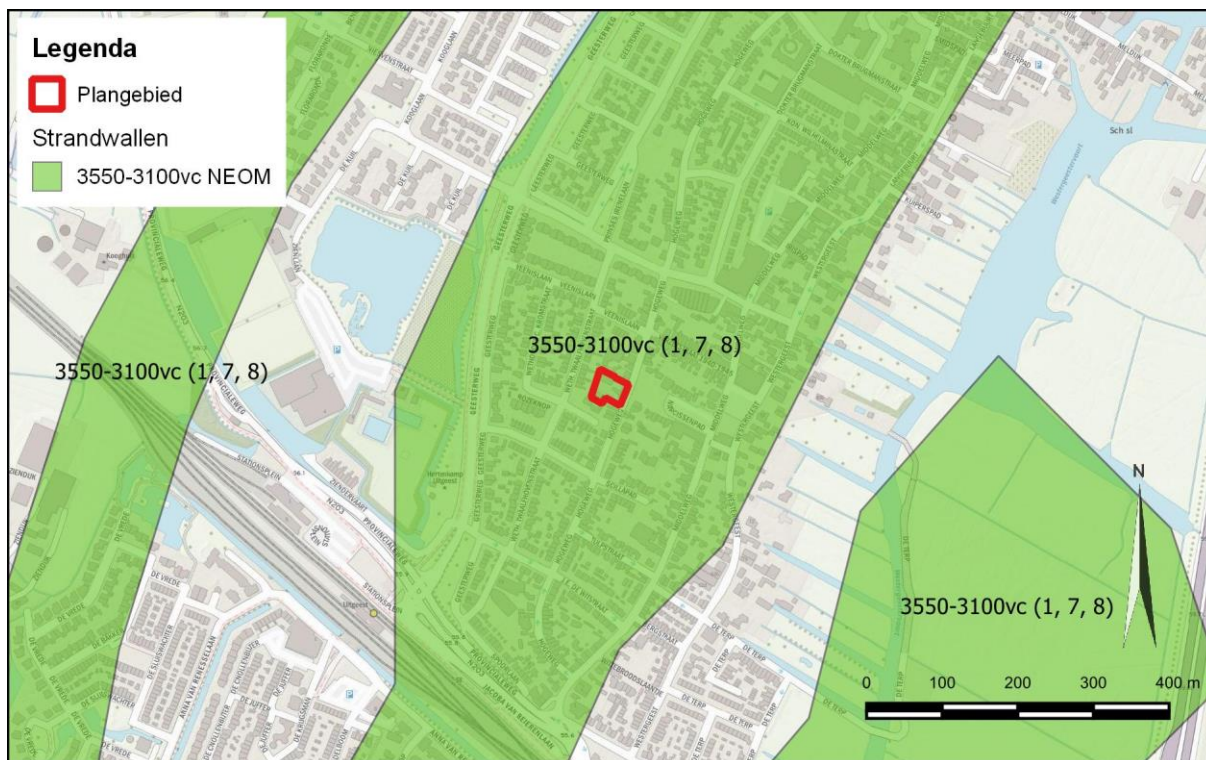
Figuur 2: Verband tussen de zeespiegelstijging en de vorming en ligging van strandwallen en duinen voor de Hollandse kust (Berendsen 2005). De verschillende geologische formaties in de figuur zijn terug te vinden in De Mulder et al. 2003.

Tot ongeveer 0-100 na Chr. bleef de grote aanvoer van zand in stand waardoor de kustlijn steeds verder westwaarts uitbreidde (Figuur 2c). Bij die uitbreiding werden afwisselend strandvlaktes en strandwallen gevormd. Strandvlakten werden gevormd gedurende perioden (van tientallen tot honderden jaren) met gemiddeld een kleiner aantal of minder hevige stormen. Het strand werd langzaam breder en op de hogere delen die alleen tijdens springvloed en zware storm onder water stonden kon zich vegetatie (gras en struiken) vestigen en vormden zich kleine solitaire duinen. In perioden met meer en/of hevigere stormen werd het door de zee aangevoerde zand boven de vloedlijn op het strand hoog opgeworpen in een rug, een strandwal. Deze strandwallen sloten de strandvlakten af voor overstromingen door de zee. Op de strandwallen kwam nauwelijks begroeiing voor waardoor de wind vrij spel had. Door verstuingen konden er bovenop de strandwallen (oude) duinen ontstaan (van der Valk 1996).

Castricum en Uitgeest bevinden zich in het gebied van de Oer-IJ, een voormalige rivier met getijdeninvloeden die de meren ter plaatse van het huidige IJsselmeer ontwaterde. Door afname in het debiet van deze rivier en de ontwikkeling van de strandwallen werd de monding van het Oer-IJ gedurende de Brons- en IJzertijd steeds verder naar het noorden verplaatst, van IJmuiden naar Castricum. In de Romeinse tijd werd de monding aan de Noordzee geheel afgesloten en hield de rivier op met bestaan. In met name de 12^e tot 13^e eeuw waren er verschillende overstromingen, waarschijnlijk veroorzaakt door hoogwater op de Zuiderzee, die via het IJ landinwaarts doordrongen (Lange *et al.* 2004).

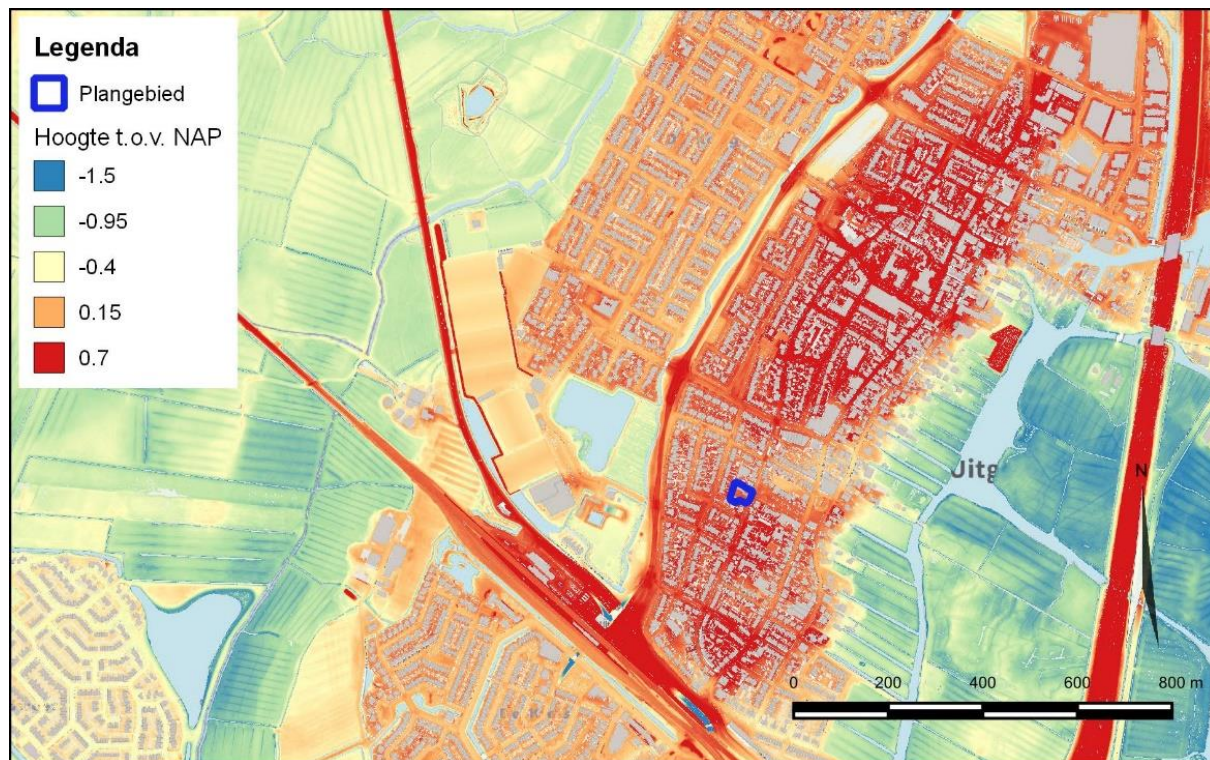
2.2.2. Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. Hierdoor is geen geomorfologische classificatie beschikbaar. Aan de hand van verschillende paleogeografische reconstructies kan worden bepaald dat het plangebied is gelegen op een strandwal (Figuur 3). Deze is gevormd tussen 3550 en 3100 voor Chr. (Dalen *et al.* 2008, Vos s.a., Westerhof *et al.* 1988).

Figuur 3: Het plangebied ten opzichte van de strandwallen in de omgeving.

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3; Figuur 4) is de strandwal nog in het landschap zichtbaar als een verhoging. Binnen het plangebied zelf is weinig hoogteverschil aanwezig. Hier ligt het maaiveld op circa 0,4 m NAP (Figuur 4).

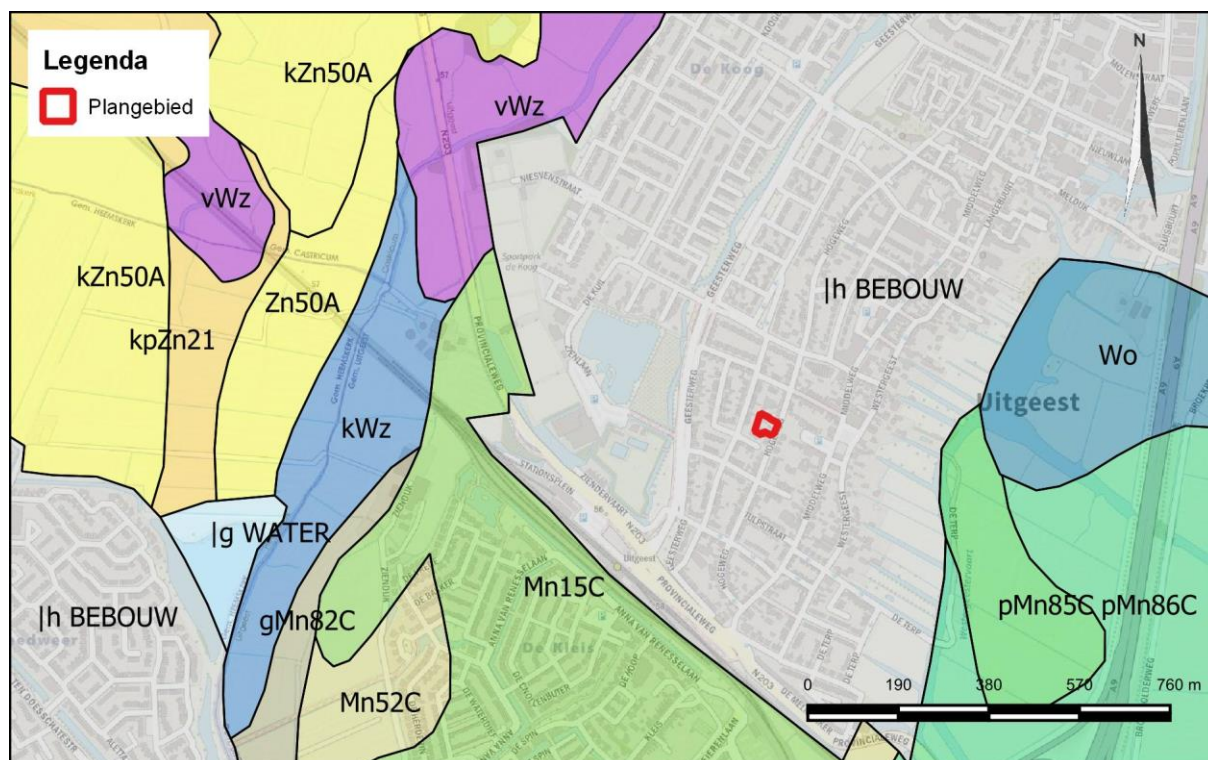

Figuur 4: Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland. Op de onderste kaart is een groter gebied te zien, waardoor de strandwal als verhoging in het landschap te herkennen is.

2.2.3. Bodem

Op de bodemkaart ligt het plangebied in bebouwd gebied (Figuur 5). Hierdoor is de bodem niet geclassificeerd volgens het bodemclassificatiesysteem. Op de strandwal ten zuiden van het plangebied komen kalkarme poldervaaggronden (Mn15C) voor. Deze bodems behoren tot de kleigronden. Uit een eerder uitgevoerde sanering blijkt in het plangebied verharding voor te komen met daaronder op verschillende plaatsen puin of een zandpakket (Geofox BV 1994). In vergelijking met de bodemtypen die in de omgeving voorkomen, komt binnen het plangebied waarschijnlijk een antropogene bodem of een moerige eerdgrond op zand voor.

Op de bodemkaart staan geen gegevens met betrekking tot de grondwatertrap binnen het plangebied. In het milieukundige rapport van de uitgevoerde sanering wordt gesproken over een grondwaterstand van gemiddeld 1,3 m –mv gedurende de uitvoering van het veldwerk in 1994.

Figuur 5: Uitsnede van de bodemkaart met daarop het plangebied aangegeven. Het plangebied ligt in bebouwd gebied. De geclassificeerde bodems die het dichtst bij het plangebied liggen zijn moerige eerdgronden, zowel gelegen op zand (vWz) als op niet-gerijpte zavel of klei (Wo), kalkarme leek- en woudeerdgronden (pMn85C en pMn86C) en kalkarme poldervaaggronden (Mn15C). Deze bodems behoren ook tot de kleigronden, met als verschil dat de eerdgronden meer humus bevatten dan de vaaggronden.

2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en geen eerdere onderzoeken uitgevoerd. In het plangebied zijn voor zover bekend geen ondergrondse bouwhistorische waarden aanwezig.

Op de gemeentelijke verwachtingenkaart van Uitgeest staat het plangebied aangegeven als Archeologisch Waardevol Verwachtingsgebied 1. Dit betekent dat er een hoge verwachting is voor het aantreffen van archeologische waarden. Deze hoge waardering is voornamelijk gebaseerd op de ligging van het plangebied op een strandwal.

In een straal van 500 m rondom het plangebied is gekeken naar eerder uitgevoerde onderzoeken.

Ongeveer 160 m ten oosten van het plangebied zijn een bureauonderzoek en een archeologische begeleiding uitgevoerd (Archisnr. 2365081100). Deze zijn uitgevoerd vanwege de vervanging van een riool aan de weg de Westergeest. Uit het bureauonderzoek kwam naar voren dat archeologische resten vanaf het Laat Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd konden voorkomen, mits de strandwal aanwezig was. Vanaf de Vroege Middeleeuwen werd ook infrastructuur en bebouwing verwacht, aangezien de Westergeest onderdeel is van de oude kern van Uitgeest. Uit de archeologische begeleiding is gebleken dat onder de Westergeest een laag ophoogzand ligt. Hier direct onder ligt een zandig, puinhoudend kleipakket van 0,5 – 0,7 m dik. Deze is geïnterpreteerd als oude bouwvoor of opgebrachte tuingrond van de Nieuwe Tijd. Hier onder begint tussen 0,9 – 1,3 m –mv (0,9 – 1,2 m –NAP) een pakket duinzand

van 0,2 tot 1,1 m dik. Dit duinzand lag afwisselend op rietveen of sterk zandig veen, waaronder tussen 1,4 en 1,8 m –mv (1,1 – 1,75 m -NAP) het strandwalzand is aangetroffen. Hoewel het duinzand in veel gevallen was verstoord of vergraven, is de top van de strandwal vrijwel overal intact aangetroffen. Tijdens de begeleiding zijn uiteindelijk twee archeologische sporen aangetroffen. Het betreft een kuil uit de Late Middeleeuwen onder de oude bouwvoor en mogelijk niet nader te dateren ploegsporen op de strandwal. Verder zijn 7 scherven uit de Late Middeleeuwen gevonden.

Ongeveer 200 m ten oosten van het plangebied ligt een AMK terrein (monument nr. 13945). Dit is een terrein met een hoge archeologische waarde. Het betreft de historische kern van Uitgeest waar archeologische waarden uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden verwacht.

Ongeveer 250 m ten noorden van het plangebied staat een noodopgraving uit 1961 aangegeven (Archisnr. 2930923100). Hierbij zijn enkele scherven keramiek en grondsporen aangetroffen die zijn gedateerd in de Vroege- en Midden Romeinse tijd. In Archis en DANS is geen informatie gevonden met betrekking tot beschrijvingen van bodemlagen.

Ongeveer 270 m ten zuiden van het plangebied is een bureauonderzoek aangemeld ter hoogte van de J.E. de Witstraat (Archisnr. 4713499100). Omdat het een lopend onderzoek is, staan er nog geen resultaten in Archis.

Ongeveer 300 m ten noorden van het plangebied begint een wijk van Uitgeest genaamd De Koog. Voor deze wijk is een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd (Archisnr. 4648415100, 4662299100). Aan de hand van het bureauonderzoek werd verwacht dat de wijk op strandwallen en oeverwallen zou liggen, waartussen een lagergelegen gebied loopt dat pas na de eerste eeuw voor Chr. verlandde. Tijdens het veldonderzoek is geen strandwal aangetroffen, maar is gebleken dat de westelijke helft van de wijk is gelegen op zand met kleibandjes. De oostelijke helft van de wijk bevindt zich juist op klei met zandbandjes. Deze afzettingen worden in verband gebracht met de activiteit van het Oer-IJ. Omdat de wijk op een andere geologische eenheid ligt dan het plangebied dat nu wordt onderzocht, zijn de resultaten verder niet van toepassing voor dit onderzoek. Ditzelfde geldt voor Archisnr. 3134184100 en 2776821100 die circa 500 m ten westen van het plangebied liggen. Hierbij is wel nog interessant te vermelden dat bij deze twee onderzoeken sporen en vondsten uit de Late Middeleeuwen zijn aangetroffen. Mogelijk behoren deze vindplaatsen tot de restanten van een curtis (centraal hof van een landgoed).

Ongeveer 400 m ten noordwesten van het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd voor de bouw van een nieuwe woning aan de Langebuurt 81 (Archisnr. 2453930100). Op basis van het onderzoek worden strandwal- en duinafzettingen verwacht met een veenlaag erop. De strandwal- en duinafzettingen kunnen vanaf het Laat-Neolithicum en in de Bronstijd door mensen zijn gebruikt. Het veen kan zijn afgedekt met duin- of zeezand, waarop ophooglagen van de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd kunnen voorkomen. Op het duin- of zeezand kunnen archeologische waarden uit de IJzertijd en Romeinse tijd worden verwacht. Er is daarom geadviseerd een verkennend en karterend booronderzoek uit te voeren.

Circa 450 m ten noordwesten van het plangebied, aan de Dokter Brugmanstraat 90-94, zijn een bureauonderzoek en karterend inventariserend veldonderzoek uitgevoerd (Archisnr. 2275309100, 2353174100). Op basis van het bureauonderzoek werden hier strandwalafzettingen met duinen verwacht met mogelijke archeologische waarden vanaf het Neolithicum. Uit kaartmateriaal blijkt dat hier in de 19^e eeuw tuinbouwgronden lagen, en dat vanaf de 20^e eeuw het perceel werd opgenomen in de bebouwde kom. Tijdens het uitgevoerde veldonderzoek is gebleken dat duinafzettingen aanwezig zijn, maar dat de top hiervan is afgegraven. Op de duinafzettingen is een ophooglaag van stadsafval aanwezig die gebruikt zal zijn voor de tuinbouw. Verder bevinden zich verstoringen tussen 0,4 en 1,2 m –mv binnen het perceel. Omdat de top van de duinen is vergraven en het perceel gedurende de Nieuwe Tijd als tuinbouwgrond in gebruik is geweest, is geen vervolgonderzoek aanbevolen voor de geplande bouwverstoringen van 1,0 m –mv.

Ongeveer 500 m ten zuiden van het plangebied is een veldkartering uitgevoerd (Archisnr. 2748536100). Tijdens deze veldkartering zijn aardewerk scherven gevonden die zijn gedateerd in de Late Middeleeuwen.

Ongeveer 500 m ten zuiden van het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd naar diverse locaties langs het spoortraject Amsterdam – Alkmaar (Archisnr. 4561859100). Dit onderzoek gaat over een lang traject en is te regionaal beschreven om van toepassing te zijn voor onderzoek naar het huidige plangebied.

2.4. Historische situatie en mogelijke verstoringen

Het oudst geraadpleegde historisch kaartmateriaal dateert rond 1700. Een gravure van J. Ottens laat zien dat Uitgeest uit meerdere wegen bestond, waarvan de Hogeweg de meest westelijke was (Figuur 6). Nadere informatie is uit deze kaart niet te verkrijgen.

Op de kadastrale minuut van 1811-1832 ligt het plangebied langs een weg in onbebouwd gebied (Figuur 7). Volgens de oorspronkelijke aanwijzende tafel zijn de percelen in gebruik als bouwland. Op de topografische kaart van 1880 is te zien dat het bouwland is omgezet tot tuingrond, waarschijnlijk voor de bollenteelt. Binnen het plangebied staan gebouwen afgebeeld. Waarschijnlijk betreft het de huidige bebouwing Hogeweg 124-126, kleine arbeidershuizen die dateren uit de tweede helft van de 19^e eeuw. Na circa 1962 verdwijnt de bollengrond, waarna het plangebied onderdeel wordt van de bebouwde kom.

Figuur 6: Het plangebied op een uitsnede van een gravure van J. Ottens, ca. 1700 (www.heilooopdekaart.nl).

Figuur 7: Het plangebied (het rode kader) op verschillende topografische kaarten

Binnen het plangebied kunnen verschillende ingrepen de bodem hebben verstoord. Het plangebied is lange tijd als bouwland en tuingrond in gebruik geweest. Door ploegen en mogelijk afgraven kunnen archeologische waarden zijn verstoord. Verder kan bij de bouw van de huidige bebouwing de bodem zijn verstoord. Dit hangt grotendeels af van de manier van funderen van de gebouwen en of een kruipruimte of kelder onder de panden aanwezig is. Verder kan de bodem zijn verstoord tijdens het aanleggen van kabels en leidingen en het plaatsen van ondergrondse tanks.

Vanwege een bodemverontreiniging is een groot deel van het plangebied in het verleden gesaneerd. Hierbij is grond afgegraven tussen de 2,4 en 3,0 m diep. Bij het verwijderen van een oude tank is gegraven tussen 3,6 en 3,8 m -mv. Er is nog steeds een restvervuiling aanwezig onder de panden. In Figuur 8 is het ontgraven deel weergegeven. Binnen het gesaneerde vlak zullen de archeologische waarden tot aan de aangegeven diepte zijn vergraven.

Figuur 8: Het plangebied met daarin aangegeven hoe diep de grond is gesaneerd.

2.4.1. Tweede Wereldoorlog

Op de indicatieve kaart militair erfgoed (IKME) ligt het plangebied binnen het gebied van de Neue-Landfront. Dit was gedurende de Tweede Wereldoorlog een Duitse verdedigingslinie achter de Atlantikwall. Deze verdedigingslinie moest een eventuele invasie vanuit de kust vertragen, maar diende ook als rugdekking voor de Atlantikwall. Naast bouwwerken als bunkers en tankversperringen en overige veldversterkingen kunnen binnen deze linie onder andere resten van gevechts- en waarnemingsposities en opstellingsplaatsen van geschut voorkomen. Binnen het plangebied zijn op een luchtfoto uit 1945 geen verdedigingswerken te herkennen. Er zijn verder geen gegevens bekend die aanleiding geven om overig militair erfgoed binnen het plangebied te verwachten.

Figuur 9: Het plangebied (rode kader) bij benadering weergegeven op een luchtfoto die is gemaakt op 16-02-1945 (Wageningen University & Research).

2.5. Huidig landgebruik

Ten tijde van het veldonderzoek was het plangebied in gebruik als bedrijfsterrein met een garage met showroom, een parkeerplaats en twee woonhuizen met een achtertuin. Binnen het plangebied is verder een klinkerverharding aanwezig. Het is niet bekend of er nog ondergrondse tanks aanwezig zijn.

Volgens het BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) dateren de kleine arbeidershuizen Hogeweg 124-126 uit de tweede helft van de negentiende eeuw.

2.6. Gespecificeerd verwachtingsmodel

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied is gelegen op een strandwal die is gevormd tussen 3550 en 3100 voor Chr. Archeologisch onderzoek in de omgeving heeft aangetoond dat aan de voet van de strandwal veenvorming heeft plaatsgevonden, waarop een pakket duinzand is afgezet. Bovenop de strandwal zijn duinafzettingen aangetroffen met daarop ophooglagen afkomstig uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Omdat het plangebied op de top van de strandwal ligt, worden hier geen veenlagen verwacht. Wel kunnen de duinafzettingen en ophooglagen voorkomen. Vanwege de ligging bovenop de strandwal geldt een hoge archeologische verwachting voor archeologische waarden vanaf het

Neolithicum. Op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken in de omgeving geldt vooral ook een hoge archeologische verwachting voor sporen en vondsten vanaf de Romeinse Tijd. Vanaf deze periode zijn namelijk al eerder archeologische waarden aangetroffen.

Op basis hiervan kunnen in het plangebied meerdere archeologische niveaus voorkomen. Het diepste niveau betreft de top van de strandwal. De resten uit dit niveau kunnen dateren vanaf het Neolithicum en zullen naar verwachting behoren tot diverse complextypes zoals bewoning, begraving en landgebruik (veeteelt en beakkering). De archeologische waarden uit het Neolithicum kunnen onder andere bestaan uit vindplaatsen met vuursteenfragmenten en mogelijk resten aardewerk en grondsporen. Op de strandwal is in verschillende fases duinzand afgezet. Uit de latere perioden kunnen naast grondsporen onder andere ook vondsten van aardewerk, steen, bot en metaal voorkomen. Vanwege duinafzettingen op de strandwal kunnen verschillende perioden van elkaar gescheiden zijn door lagen stuifzand.

In eventuele ophooglagen afkomstig uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden geen intacte archeologische resten verwacht. Eventuele sporen zullen zich direct onder de ophooglagen bevinden, in de top van de duinafzettingen. De enige uitzondering hierop betreft de huidige bebouwing, die volgens het BAG dateren uit de tweede helft van de negentiende eeuw. Het is verder onbekend op welke diepte de verschillende archeologische niveaus binnen het plangebied kunnen voorkomen.

Ondanks de hoge archeologische verwachting voor het plangebied, is een groot deel van het terrein verstoord. Dit is gebeurd tijdens een bodemsanering eind 20^e eeuw. Hierbij is grond vergraven tot een diepte tussen 2,4 en 3,0 m -mv, en plaatselijk tot 3,6 en 3,8 m -mv (zie Figuur 8). Eventuele archeologische waarden zullen hierbij zijn vergraven. Ook tijdens de bouw van de huidige bebouwing kan de bodem zijn verstoord. Na uitvoering van het veldwerk kan bepaald worden of onder deze verstoringen nog archeologische resten kunnen worden verwacht.

Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen en om te controleren in hoeverre de bodemopbouw in het plangebied nog intact is, is er een Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksoptzet

Het doel van het Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase, is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor de volgende fasen. Het veldonderzoek bestond uit een booronderzoek. Een veldkartering was niet mogelijk omdat het terrein volledig bebouwd en bestraat is.

3.2. Werkwijze

In het plangebied zijn 5 boringen gezet met een diepte van 2,0 tot 2,7 m beneden het maaiveld (bijlage 3 en 4). Deze boringen zijn verdeeld over het plangebied, uitgezonderd het deel dat is gesaneerd. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 12 cm en onder de grondwaterspiegel van een zuigerboor met een diameter van 3 cm. Het veldonderzoek is uitgevoerd door D.F.A.M. van den Biggelaar (KNA Prospector MA).

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma TerraIndex van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de bebouwing. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN3; www.ahn.nl). De opgeboorde monsters zijn door middel van verbrokkelen in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en geologie

Het plangebied bestaat tot de maximale boordiepte van 2,7 m –mv (-2,4 m NAP) uit matig fijn, zwak siltig zand. Dit zand is onderin de boringen kalkrijk, en gaat naar boven toe over in kalkloos zand. De kalkgrens varieert in diepte tussen 1,2 en 2,0 m (-0,8 en -1,5 m NAP). In boring 5 is de kalkgrens niet aangetroffen, en ligt dus dieper dan 2,0 m –mv (-1,6 m NAP).

3.3.2. Bodemopbouw

In de diepere ondergrond van het plangebied is in twee boringen, boringen 2 en 5, een sterk humeuze, bijna venige laag aangetroffen. Deze laag bevindt zich in beide boringen tussen -0,9 en -1,1 m NAP (tussen 1,4 en 1,6 m –mv in boring 2 en tussen 1,3 en 1,5 m –mv in boring 5).

Aan het maaiveld is in alle boringen sprake van een geroerde/verstoorde laag. De verstoringen variëren in diepte van 0,5 tot 1,4 –mv (-0,1 tot -0,9 m NAP).

3.3.3. Archeologische indicatoren

In de boringen zijn geen archeologische indicatoren waargenomen.

3.4. Interpretatie

Het plangebied bestaat tot de maximale boordiepte van 2,7 m –mv (-2,4 m NAP) uit Oud duin- en strandwalzand. Het zand is van nature diep ontkalkt: de kalkgrens ligt tussen 1,2 en 2,0 m –mv (-0,8 en -1,5 m NAP). Er zijn geen aanwijzingen dat het plangebied is afgegraven om het voor bollenteelt in gebruik te kunnen nemen. Wel zijn er verstoringen aanwezig. Deze variëren in diepte van 0,5 tot 1,4 m

–mv (-0,1 tot -0,9 m NAP). Door de verstoringen worden aan het maaiveld geen archeologische resten meer verwacht.

In twee boringen is tussen -0,9 en -1,1 m NAP een humeuze laag aangetroffen. Humeuze lagen in het Oude duin- en strandwalzand zijn waarschijnlijk ontstaan in lokale laagtes. Doordat deze relatief vochtig waren, konden hier planten groeien en kon hier zelfs veen ontstaan, wat heeft geleid tot het sterk humeuze, bijna venige karakter van de laag. Dergelijke laagtes en de randzones daarvan kunnen in het verleden gunstige locaties zijn geweest voor menselijke bewoning en hebben daarom een hoge archeologische verwachting. Een vergelijkbare laagte is waarschijnlijk ook aangetroffen bij de begeleiding ca. 160 m ten oosten van het plangebied. Onder de veenlaag zijn bij die begeleiding mogelijke ploegsporen aangetroffen, die echter niet gedateerd zijn.

4. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van Rho adviseurs B.V. zijn in september 2019 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase, uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Hogeweg 122-126 in Uitgeest, gemeente Uitgeest. Ten behoeve van het onderzoek is een aantal vragen gesteld die als volgt beantwoord kunnen worden:

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Het plangebied is gelegen op een strandwal die op basis van het bureauonderzoek is ontstaan tussen 3550 en 3100 voor Chr. In de strandwal is een lokale laagte aanwezig, waarin een humeuze, venige laag is ontstaan.

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?*

Het plangebied is verstoord tot een diepte van 0,5 à 1,4 m –mv (-0,1 à -0,9 m NAP). Hierdoor is de bodemopbouw niet meer als intact te beschouwen en moet als antropogeen worden geïnterpreteerd.

- *Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? En zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld en het NAP?*

In boringen 2 en 5 is tussen -0,9 en -1,1 m NAP een humeuze laag aangetroffen. Humeuze lagen in het Oude duin- en strandwalzand zijn waarschijnlijk ontstaan in lokale laagtes. Dergelijke laagtes kunnen in het verleden gunstige locaties zijn geweest voor menselijke bewoning en hebben daarom een hoge archeologische verwachting. Ook de randzone van de laagte heeft een hoge verwachting, waardoor ook de rest van het plangebied (buiten het gesaneerde deel) vanaf een diepte van -0,9 m NAP een hoge archeologische verwachting heeft.

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

Op basis van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied meerdere archeologische niveaus voorkomen. Het diepste niveau betreft de top van de strandwal. De resten uit dit niveau kunnen dateren vanaf het Neolithicum en zullen naar verwachting behoren tot diverse complextypes zoals bewoning, begraving en landgebruik (veeteelt en beakkering). De archeologische waarden uit het Neolithicum kunnen onder andere bestaan uit vindplaatsen met vuursteenfragmenten en mogelijk resten aardewerk en grondsporen. Op de strandwal is in verschillende fases duinzand afgezet. Uit de latere perioden kunnen naast grondsporen onder andere ook vondsten van aardewerk, steen, bot en metaal voorkomen. Vanwege duinafzettingen op de strandwal kunnen verschillende perioden van elkaar gescheiden zijn door lagen stuifzand. In eventuele ophooglagen afkomstig uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden geen intacte archeologische resten verwacht. Eventuele sporen zullen zich direct onder de ophooglagen bevinden, in de top van de duinafzettingen. De enige uitzondering hierop betreft de huidige bebouwing, die volgens het BAG dateren uit de tweede helft van de negentiende eeuw. Het is verder onbekend op welke diepte de verschillende archeologische niveaus binnen het plangebied kunnen voorkomen. Ondanks de hoge archeologische verwachting voor het plangebied, is een groot deel van het terrein verstoord. Dit is gebeurd tijdens een bodemsanering eind 20e eeuw. Hierbij is grond vergraven tot een diepte tussen 2,4 en 3,0 m –mv, en plaatselijk tot 3,6 en 3,8 m –mv. Eventuele archeologische waarden zullen hierbij zijn vergraven. Ook tijdens de bouw van de huidige bebouwing kan de bodem zijn verstoord.

Het booronderzoek heeft de verwachting uit het bureauonderzoek grotendeels bevestigd. Aan het maaiveld worden door de aanwezige verstoringen geen archeologische resten meer verwacht. Tussen -0,9 en -1,1 m NAP is in twee boringen een humeuze laag aangetroffen die een bewoonbaar niveau in het Oude duin- en strandwalzand kan vertegenwoordigen. Deze laag heeft een hoge archeologische verwachting. Eerder archeologisch onderzoek in de omgeving van het plangebied heeft bij een dergelijke laagte mogelijke ploegsporen aangetoond. De laag zal in het gesaneerde deel van het plangebied niet (meer) intact aanwezig zijn.

- *Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?*

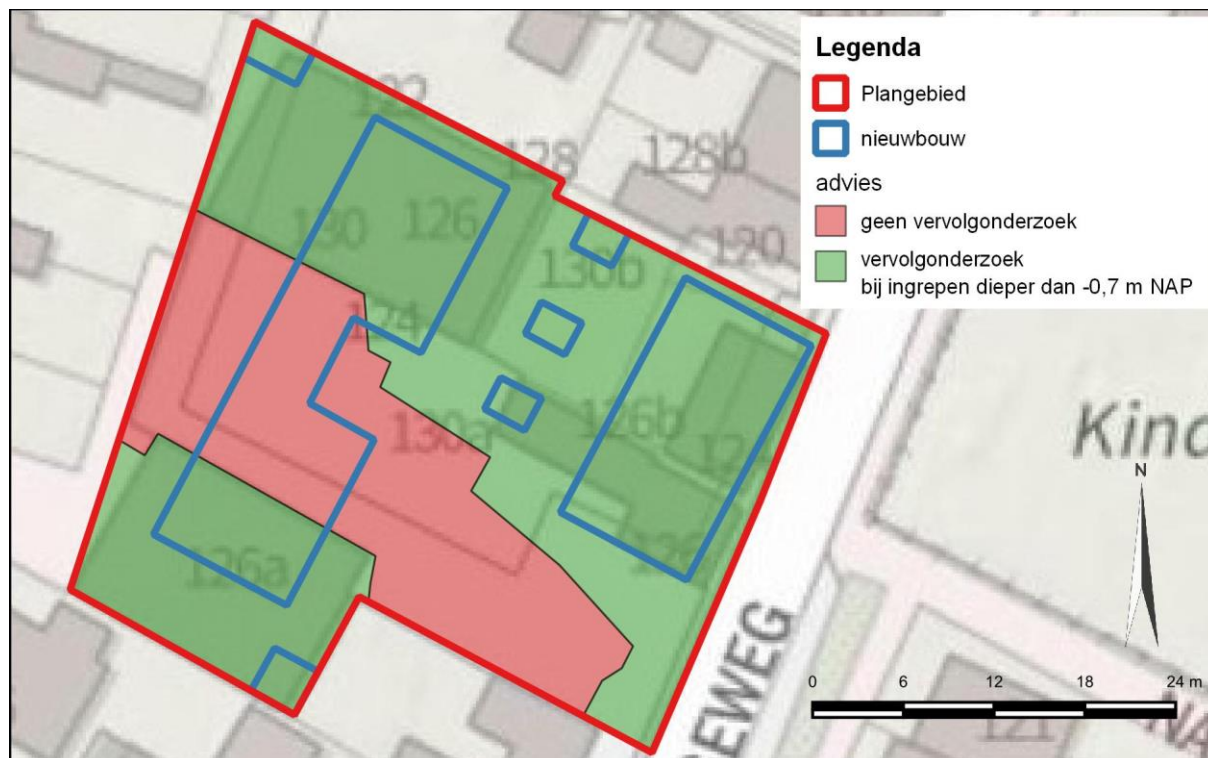
In de boringen zijn geen archeologische indicatoren waargenomen.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden?*

Bij de nieuwbouw vinden graafwerkzaamheden plaats tot maximaal 0,9 m –mv. Vanwege de aanwezigheid van een humeus niveau heeft het plangebied vanaf -0,9 m NAP (1,3 m –mv) een hoge archeologische verwachting. Daarboven worden geen archeologische resten verwacht. Vanwege de diepte van dit niveau is het in het gesaneerde gebied, indien het niveau daar aanwezig was, vergraven. In boringen 1, 3 en 4 is het humeuze niveau niet aangetroffen maar geldt ook een hoge archeologische verwachting vanaf -0,9 m NAP. De voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden (tot maximaal 0,9 m –mv) vormen dus geen bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische waarden.

4.1. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat in het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt vanaf een diepte van -0,9 m NAP. Rekening houdend met een veiligheidsmarge van 20 cm adviseert IDDS Archeologie om het plangebied, voor wat betreft het aspect archeologie, tot -0,7 m NAP (ca. 1,1 m –mv) vrij te geven voor de voorgenomen civieltechnische werkzaamheden. Het gesaneerde deel van het plangebied kan volledig worden vrijgegeven (Figuur 10). Aangezien de graafwerkzaamheden voor de nieuwbouw zullen reiken tot maximaal 0,9 m –mv, vormen deze geen bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische waarden en wordt hiervoor geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Figuur 10: Advieskaart.

Indien in de toekomst in het voor vervolgonderzoek gemarkeerde gebied bodemingrepen gepland zijn die wel dieper reiken dan -0,7 m NAP (ca. 1,1 m –mv) dan wordt vervolgonderzoek geadviseerd. Dit vervolgonderzoek kan het beste plaatsvinden in de vorm van proefsleuven.

Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Uitgeest. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. IDDS Archeologie wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstorende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

Voor alle gravende onderzoeken, waaronder proefsleuven, dient voorafgaand aan de uitvoering van het onderzoek een Programma van Eisen geschreven te worden. Dit Programma van Eisen moet goedgekeurd worden door de bevoegde overheid (de Gemeente Uitgeest) alvorens met het onderzoek kan worden begonnen.

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen van wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien in de vrijgegeven delen van het plangebied archeologische waarden worden aangetroffen, deze conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet zo spoedig mogelijk bij de minister voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemeld dienen te worden. Dit kan door het invullen van het vondstmeldingsformulier op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (www.cultureelerfgoed.nl) of door contact op te nemen met de InfoDesk (info@cultureelerfgoed.nl).

Literatuur en kaarten

Bakker-Straathof bv, 2003: *Plan van Aanpak: Hogeweg 126 te Uitgeest*, Heemskerk (MRPBS/03/1157/RvD/999).

Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

Broekhof, R. / S. Moerman, 2019: *Plan van aanpak. Hogeweg 122-126 in Uitgeest, gemeente Uitgeest*, Noordwijk (Intern rapport, IDDS Archeologie).

Centraal College van Deskundigen, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 4.1, Gouda.

Dalen, J.H. van/J.H.C. Deeben/D.P. Hallewas/R. Koopstra/Th.J. Maarleveld/J.H.M. Peeters/R. Wiemer, 2008: *Indicatieve kaart van Archeologische Waarden 3^e generatie*, Amersfoort (RACM).

Geofox BV, 1994: *Aanvraag W.V.O.-vergunning voor de lozing van verontreinigd grondwater afkomstig van bodemsanering op de locatie Hogeweg 126 te Uitgeest*, Oldenzaal.

Geofox BV, 1997: *Definitief rapport. Evaluatie sanering. Hogeweg 126, Uitgeest*, Oldenzaal (72732/BG/hr).

Kerkhoven, A.A./T. Nales, 2014: *Uitgeest, Langebuurt 81. Gemeente Uitgeest (Noord-Holland). Archeologisch bureauonderzoek*, Transect-rapport 494, Utrecht.

Kloosterman, P., 2011: *Archeologiebeleid, gemeente Uitgeest*, Weesp (RAAP-notitie 3694).

Lange, S. / E.A. Besselsen / H. van Londen, 2004: *Het Oer-IJ estuarium. Archeologische Kennisinventarisatie (AKI)*, Amsterdam (AAC rapport).

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Porreij-Lyklema, T.E./F.J. van der Wal, 2013: *Reconstructie Westergeest. Gemeente Uitgeest. Archeologisch onderzoek: een archeologische begeleiding*, Weesp (RAAP-rapport 2682).

SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving, Archeologie Leidraad*, Gouda.

Valk, L. van der, 1996: *Coastal barrier deposits in the central Dutch coastal plain*, Haarlem (Mededelingen van de Rijks Geologische Dienst 57).

Vos, P.C. s.a.: *Nieuwe landelijke paleogeografische kaarten van Nederland in het Holoceen*, Utrecht (TNO, Water- en bodembeheer).

Westerhof, W.E./E.F.J. de Mulder/W. de Gans, 1988: *Toelichting bij de Geologische kaart van Nederland 1:50000, blad Alkmaar (19O en 19W)*, Haarlem (Rijks Geologische Dienst).

Wullink, A.J., 2012: *Een karterend inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan het Dr. Brugmanplantsoen in Uitgeest (NH)*, ARC-Rapporten 2012-20, Geldermalsen.

Websites

beeldbank.cultureelerfgoed.nl

ikme.nl

landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart

www.ahn.nl

www.topotijdreis.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
AMZ	Archeologische Monumentenzorg
Archis	Archeologisch Informatie Systeem
ASB	Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode
AWN	Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland
BP	Before Present (Present = 1950)
GHG	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand
GLG	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand
GPS	Global Positioning System
indet	ondetermineerbaar
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

¹⁴ C-datering	(ook wel C14-datering) Bepaling van gehalte aan radioactieve koolstof ¹⁴ C van organisch materiaal (hout, houtskool, veen, schelpen e.d.) waaruit de ¹⁴ C-ouderdom kan worden afgeleid. Deze ouderdom wordt opgegeven in jaren vóór 1950 na Chr. (jaren BP) met daaraan toegevoegd de aan de meting verbonden mogelijke afwijking (standaarddeviatie)
Allerød tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 11.800-11.000 jaar geleden
antropogeen	Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen veroorzaakt/gemaakt)
Archis-melding	Elke melding bij het centraal informatiesysteem (Archis)
artefact	Alle door de mens vervaardigde of gebruikte voorwerpen
bioturbatie	Verstoring van de oorspronkelijke bodemstructuur en/of transport van materiaal door plantengroei en dierenactiviteiten
Bølling tijd	Korte, relatief warme periode uit de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 13.500-12.000 jaar geleden
Boreaal	Tijdvak, onderafdeling van het Holocene, gekarakteriseerd door een gematigd en continentaal klimaat en een bebost landschap gedomineerd door loofbomen (datering ca. 6800-5500 voor Chr.)
buitendijks	Gronden die aan de rivierzijde van een dijk liggen. In het buitendijkse gebied liggen de uiterwaarden
castellum	Romeins legerkamp
conservering	Mate waarin grondsporen, anorganische en organische archeologische resten bewaard zijn
couperen	Het maken van één of meer verticale doorsneden door een spoor of laag om de aard, diepte, vullingen, vorm en relaties met andere fenomenen vast te stellen
crematie	Begraving met gecremeerd menselijk bot
crevasse	Doorbraakgeul door een oeverwal
dagzomen	Aan de oppervlakte komen, zichtbaar worden van gesteenten (met inbegrip van zand, klei, etc.)

dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Formatie van Bortel)
Dryas	Laatste gedeelte van de laatste ijstijd (Weichselien), ca. 20.000-10.000 jaar geleden
Edelmanboor	Een handboor voor bodemonderzoek
Eemien	Interglaciaal tussen de voorlaatste en laatste ijstijd (Saalien en Weichselien), ca. 130.000-120.000 jaar geleden
eerdgrond	Grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens
eolisch	Door de wind gevormd, afgezet
estuairien	Afgezet in een estuarium
estuarium	Inham aan de kust waarin met name het getijde grote invloed uitoefent op het landschap, bijvoorbeeld de Westerschelde
fluviaal	Door rivieren gevormd, afgezet
fluvioglaciaal	Door smeltwater (afkomstig van gletsjers) afgezet
gaafheid	Mate van (fysieke) verstoring van de bodem, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan vanaf 3500 voor Chr.
Holoceen	Jongste geologisch tijdvak dat nog steeds voortduurt (vanaf de laatste ijstijd: ca. 8800 jaar voor Chr.)
horizont	Kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humus	Organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
ijzeroer	IJzeroxydehydrat, een ijzererts dat vooral in vlakke landstreken, in dalen en moerassige gebieden op geringe diepte voorkomt
in situ	Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeerd, weggegooid of verloren
inhumatie	Begraving met niet gecremeerd menselijk bot
interstadiaal	Een warmere periode tijdens een ijstijd (glaciaal)
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken
kreek	Waterweg waarbij het water vanuit zee of rivier onder invloed van het getijde in- en uitstroomt
kronkelwaard	Deel van een stroomgebied omgeven – en grotendeels opgebouwd – door een meander
kwel	Door hydrostatische druk aan het oppervlakte treden van grondwater
kwelder	zie schor
laag	Een vervolgbare grondeenheid die op archeologische of geologische gronden als eenheid wordt onderscheiden
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
Limes	de noordgrens van het Romeinse rijk
lithologie	Wetenschap die zich bezighoudt met de beschrijving en het ontstaan van de sedimentaire gesteenten
löss	Door de wind gevormde afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 0,063 mm
lutum	Kleideeltjes kleiner dan 0,002 mm
meander	Min of meer regelmatige lusvormige rivierbocht
meanderen	(van rivieren of beken) Zich bochtig door het landschap slingeren
oeverwal	Langgerekte rug langs een rivier of kreek, ontstaan doordat bij het buiten de oevers treden van de stroom het grovere materiaal het eerst bezinkt

OSL-datering	Dateringsmethode waarmee op grond van energieverval kan worden bepaald wanneer een fragment kwarts (zand) voor het laatst heeft blootgestaan aan direct zonlicht
oxidatie	Reactie met zuurstof (roesten/corrosie bij metalen; 'verbranding' bij veen)
plaggendek	Verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht
plangebied	Gebied waarbinnen de realisering van de planvorming het bodemarchief kan bedreigen
Pleistoceen	Geologisch tijdperk dat ca. 2,3 miljoen jaar geleden begon. Gedurende deze periode waren er sterke klimaatwisselingen van gematigd warm tot zeer koud (de vier bekende ijstijden). Na de laatste ijstijd begon het Holoceen (ca. 8800 voor Chr.)
podzol	Goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
pollenanalyse	De bestudering van fossiele stuifmeelkorrels en sporen waardoor een beeld van de vegetatiegeschiedenis gevormd kan worden. Uit de vegetatiegeschiedenis kan het klimaat worden gereconstrueerd
prehistorie	Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven
rivierduin	Door verstuiving uit een riviervlakte hierlangs ontstaan duin (in Nederland meestal Weichselien of Vroeg Holoceen van ouderdom)
Saalien	Voorlaatste ijstijd, waarin het landijs tot in Nederland doordrong en de stuwwallen werden gevormd, ca. 200.000-130.000 jaar geleden
schor	Zandgrond in een getijdenwater; staat alleen onder water bij zeer hoog tij, begroeid
silt	Zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slak	Steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
slik	Zandgrond in een getijdenwater; staat onder water bij vloed en valt droog bij eb, kwelder onbegroeid; wad
spieker	Op palen geplaatst opslaghuisje
strandvlakte	Groot vlak zandig gebied tussen twee strandwallen
strandwal	Langs de kust gevormde langgerekte zandrug die uitsteekt boven het gemiddelde hoogwaterniveau; geeft in Nederland de oude ligging van de kustlijn weer
stratigrafie	Opeenvolging van lagen in de bodem
stroomgordel	Het geheel van rivieroeverwal-, rivierbedding- en kronkelwaard-afzettingen, al dan niet met restgeul(en)
stroomrug	Oude riviergeul die zodanig is opgehoogd met zandige afzettingen dat de rivier een nieuwe loop heeft gekregen; blijft door inklinking van de komgebieden als een rug in het landschap liggen
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten
terras (rivier-)	Door een rivier verlaten en daarna versneden dalbodem
vaaggronden	Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag
vicus	Een burgerlijke nederzetting uit de Romeinse tijd met een stedelijk karakter maar zonder stadsrechten
vindplaats	Ruimtelijk begrensd gebied waarbinnen zich archeologische informatie bevindt
Weichselien	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden
zavel	Grondsoort die tussen 8 en 25% lutum (kleideeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat
zeldzaamheid	Mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied

Bijlage 1: Topografische kaart

Legenda

 Plangebied

IDDS
's- Gravendijkseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
IDDS.NL

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Project: Hogeweg 122-126, Uitgeest	
OM nr.: n.n.b.	Versie: 1
Projectnr.: 56210818	Formaat: A4
Schaal: 1:25000	Datum: 9-8-2019
Tekenaar: RBR	

Datum: 9-8-2019

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

Bijlage 3: Boorlocatiekaart

Legenda

- Plangebied
- nieuwbouw
- boorpunten
- ✕ Boringen niet gelukt
- sanering**
- gesaneerde grond
- ◆ diepte ontgravingspunten

IDDS
's- Gravendijckseweg 37
2201 CZ Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

Postbus 126
2200 AC Noordwijk
info@idds.nl
T 071 - 402 85 86

integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Project: Hogeweg 122-126, Uitgeest

OM nr.: 4733310100

Versie: 1

Projectnr.: 56210818

Formaat: A4

Schaal: 1:500

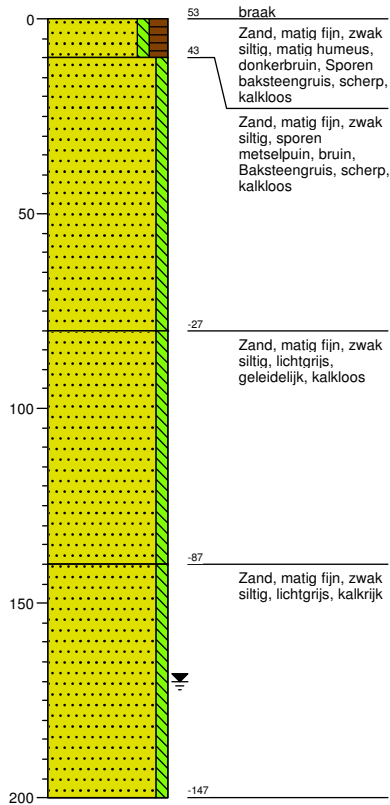
Datum: 2-10-2019

Tekenaar: RBR

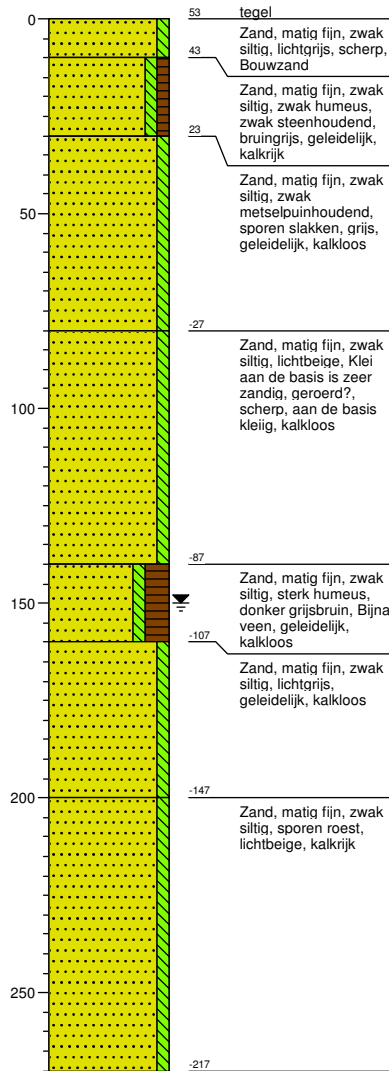
Bijlage 4: Boorbeschrijvingen

Boring: 1

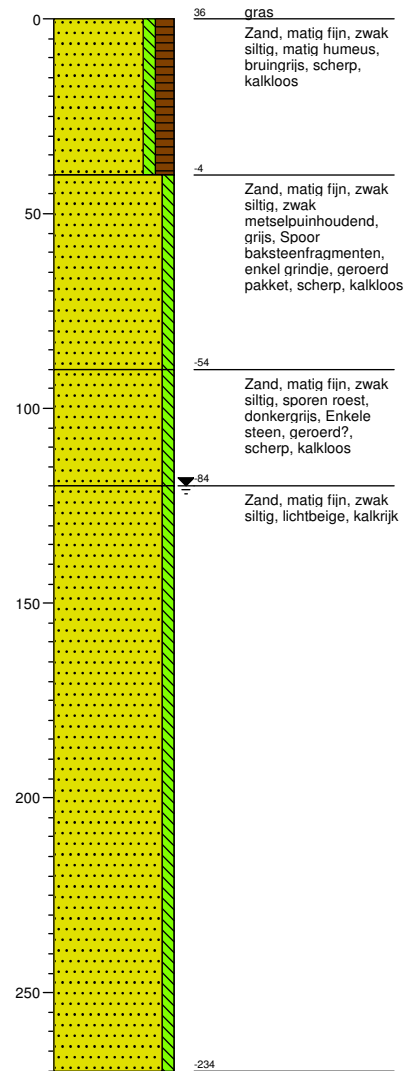
Datum: 05-09-2019
 X: 108842,70
 Y: 504258,23
 Hoogte (m NAP): 0,53

Boring: 2

Datum: 05-09-2019
 X: 108853,44
 Y: 504292,10
 Hoogte (m NAP): 0,53

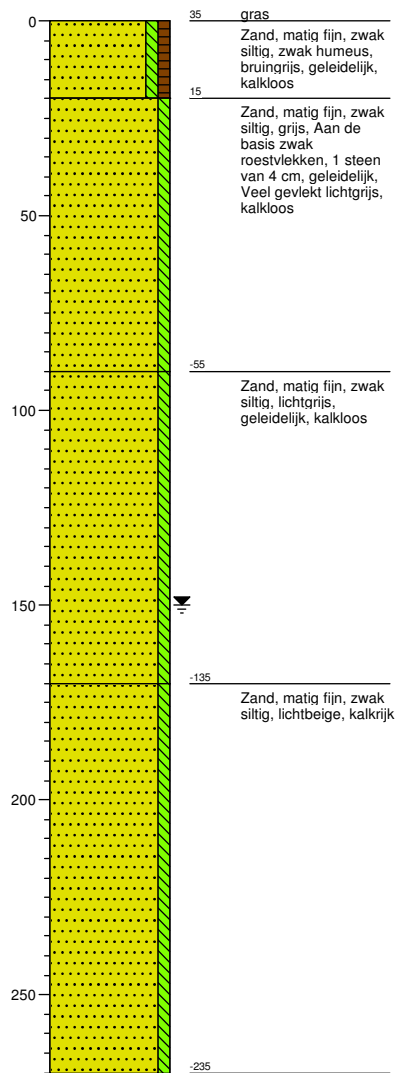
Boring: 3

Datum: 05-09-2019
 X: 108872,64
 Y: 504276,96
 Hoogte (m NAP): 0,36

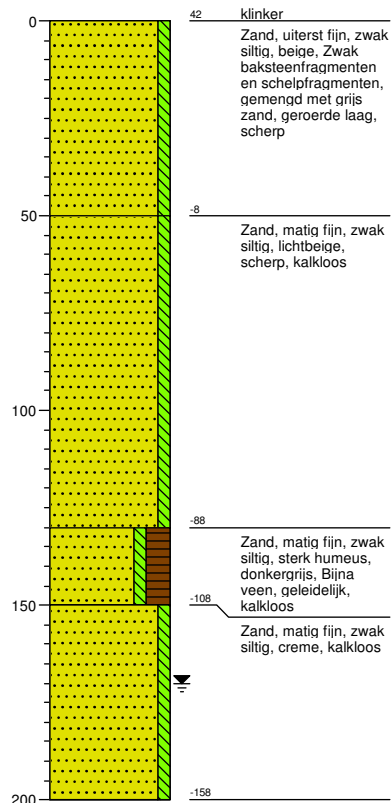

Boring: 4

Datum: 05-09-2019
 X: 108879,86
 Y: 504270,84
 Hoogte (m NAP): 0,35

Boring: 5

Datum: 05-09-2019
 X: 108879,76
 Y: 504251,64
 Hoogte (m NAP): 0,42

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster
	volumering

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand

	slib
	water

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2008)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeef fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeef grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Afkorting	Nieuwvormingen
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	< 0,3 cm	Basis scherp

Kalkgehalte

Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

Archeologische indicatoren

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Code	Omschrijving
AWF	Aardewerkfragmenten
BST	Baksteen
GLS	Glas
HKB	Houtskoolbrokken
HKS	Houtskoolspikkels
MXX	Metaal
OXBO	Onverbrand bot
OXBV	Verbrand bot
SGK	Gebroken kwarts
SLA	Slakken/sintels
SVU	Vuursteen
SXX	Natuursteen
VKL	Verbrande klei
VSR	Visresten

Bijlage 5: Periodentabel

